

Sund By Netværkets kommunale evalueringssværktøj

Sund By Netværkets kommunale evalueringsværktøj

© Sund By Netværket, 2021

1. udgave

Design og layout

4PLUS4

Udgivet af

Sund By Netværket
c/o KL-huset
Weidekampsgade 10
2300 København S

Download udgivelsen på www.sund-by-net.dk

Der kan frit citeres og kopieres fra udgivelsen med angivelse af kilde.

Digital version: ISBN 978-87-92848-36-9

Udarbejdet af Frederik Schou-Juul, Videnskabelig assistent, Statens Institut for Folkesundhed og Jan Andersson, specialkonsulent, Sund By Netværkets Sekretariat.

Tak til arbejdsgruppen for gode bidrag og sparring

Formandsskabet for temagruppen Dokumentation og Evaluering:
Ditte Kirkegaard Madsen, Sundhedsstrategisk konsulent, Aarhus Kommune

Ruth Kjær, Sundhedsstrategisk Konsulent, Aarhus Kommune

Louise Theilgaard Nikolajsen, Konsulent, Staben for Sundhed og Ældre, Herning Kommune

Mette Bo Christensen, Sundheds- og udviklingskonsulent, Vejle Kommune

Sigurd Mørk Rønbøll Lauridsen, Forskningsgruppeleder, Statens Institut for Folkesundhed

Morten Hulvej Rod, Sundhedsfremmechef, Steno Diabetes Center Copenhagen

Louise Dal, Chefkonsulent, Sund By Netværkets Sekretariat

Charlotte Iisager Petersen, Sekretariatschef, Sund By Netværkets Sekretariat

Og ikke mindst tak til hele Sund By Netværkets temagruppe for Dokumentation & Evaluering for kvalificerede tilbagemeldinger undervejs.

Indhold

Baggrund.....	4
Derfor skal du evaluere	5
Samarbejde samt til- og fravalg	6
Værktøjet er	7
Inddrag nøglepersoner.....	8
Tal med nøglepersonerne om, hvad de forventer at få ud af evalueringen!	9
Lav din logiske model.....	11
Hvad er en "logisk model"?	11
Definer inputs, outputs, outcomes – og undgå begrebsforvirring!	11
Er din logiske model logisk?	13
Design selve evalueringen	20
Afklar hvad vil du gerne evaluere?	20
Indsaml data & viden.....	26
Metode: Observation.....	27
Metode: Deltager - individuelle interviews	27
Metode: Deltager - fokusgrupper og gruppeinterviews	27
Metode: Spørgeskema	28
Analysér og skab fortællingen (analyser og fortolk evalueringsdata)	30
Bliv klogere på dine data	30
Beslut dig for hvordan du vil kigge på din data	30
Skab fortællingen om din indsats.....	30
Vend dine resultater med dine interessenter – hvad er næste skridt?.....	31
Udbred din viden (brug og del dine evalueringresultater)	34
Sharing is caring – fortæl verden om din indsats og dens resultater. Eller vent.	34
Vend dine resultater med dine interessenter – hvad er næste skridt?.....	34
Hvem, Hvad, Hvordan, Hvornår?	34
Litteratur og kilder	38

Baggrund

I Sund By Netværket oplever vi, at kommunerne skal prioritere behårdt i de kommunale sundhedsfremme- og forebyggelsesopgaver og kun vælge det, som vi allerede ved, virker. Men hvordan ved vi, hvad der virker, og hvad der har god effekt?

Svaret på dette spørgsmål skal findes gennem god dokumentationspraksis og kvalificeret evaluering af kommunernes sundhedsfremme- og forebyggelsesindsatser. Det vil højne niveauet af de kommunale indsatser på folkesundhedsområdet, og samtidig være et effektivt middel, når værdien af en given sundhedsindsats skal videreformidles til beslutningstagere, kolleger i praksis, samarbejdspartnere og borgere. Netop derfor er det tværkommunale folkesundhedsarbejde i Sund By Netværkets temagrupper Dokumentation og Evaluering fortsat højaktuelt.

I temagruppen har kommunale medarbejdere siden 2016 delt viden om - og praksisnære erfaringer med - dokumentation og evaluering i det sundhedsfremmende og forebyggende arbejde, og er i fællesskab blevet klogere på det komplekse område, der rummer mange forskellige tilgange, metoder og teorier.

Med afsæt i dette arbejde, har Sund By Netværket nu udviklet et kvalificerende værktøj til kommunal praksisnær evaluering. Værktøjet bidrager til at kvalitetssikre kommunernes indsatser på folkesundhedsområdet ud fra et evidensbaseret evalueringsfagligt grundlag. Med brugen af et sådant værktøj kan kommunernes sundhedsindsatser deles og implementeres på tværs af kommunegrænser – til gavn for borgere i alle landets kommuner. Værktøjet hjælper med at udvikle og etablere effektfulde sundhedsindsatser, "der virker" for den givne målgruppe - forudsat at indsatsen tilpasses konteksten. Med dette evalueringsværktøj i hånden er det, med andre ord, muligt at svare på spørgsmålet – *hvad virker, for hvem, og under hvilke omstændigheder?*

Derfor skal du evaluere

1

Et kvalificeret grundlag for politisk og ledelsesmæssig beslutningstagen

Evaluering danner et grundlag for at faglige, ledelsesmæssige og/eller politiske beslutninger træffes på en kvalificeret baggrund, og samtidig understøtter evaluering læring undervejs i en ellers kompleks kontekst.

2

Folkesundhedsindsatser er en investering – hvad er afkastet?

Det er både tids- og ressourcekrævende at udvikle og implementere sundhedsindsatser. Evaluering kan afdække om "investeringen"/indsatsen rent faktisk giver et afkast/den forventede effekt – dvs. om tiden og ressourcer anvendes fordelagtigt eller om der er behov for at sadle om.

3

Systematik skaber læring for indsatsen, kommunen og i sidste ende borgerne

Ved at arbejde systematisk med at integrere evaluering i indsatsprocessen, bliver det muligt at opnå løbende læring til fordel for sundhedsindsatsen samt at rette til efter disse resultater – både undervejs og efter afsluttet indsats. Derudover kan resultaterne være en inspirationskilde til den retning som sundhedsindsatsen skal tage.

4

Styrker folkesundheden på tværs

Evaluering kan dokumentere og tydeliggøre den værdi, som sundhedsindsatsen har skabt for borgerne til gavn for andre kommuner. Evaluering kan dermed føre til spredning af effektfulde folkesundhedsindsatser, hvilket netop er formålet med Sund By Netværkets digitale platform Sundeborgere.dk. Ved at stille vores evalueringer til rådighed får andre mulighed for at lade sig inspirere, hvormed vi kan spare udviklingsomkostninger og inspirere andre til at finde endnu bedre løsninger i folkesundhedsindsatsen i mødet med borgerne.

Samarbejde samt til- og fravalg

Værktøjet er udviklet i et samarbejde mellem Sund By Netværket, temagruppen Dokumentation og Evaluering, Statens Institut for Folkesundhed og Steno Diabetes Center Copenhagen. I tilblivelsen er der taget højde for, at værktøjet skal være med til at afgrænse, hvad der er *meningsfuld* viden ift. dokumentation og evaluering af kommunale sundhedsindsatser. Værktøjet kan skabe klarhed over de mange begreber, der knytter an til evalueringsarbejdet i kommunerne. Derover kan værktøjet skabe klarhed over de nødvendige procestrin, der indgår i udførelsen af en evaluering. Med dette værktøj bliver du dermed i stand til at kunne træffe kvalificerede valg til gavn for kommunal praksisnær evaluering, der fokuserer på processen og effekten af en given sundhedsindsats.

Via en systematisk brug af dette evalueringsværktøj kan du styrke den viden som din evaluering frembringer og dermed, med større sikkerhed og vished om faldgruber, formulere indsatsens resultater ud i egen organisation og kommune og opad til ledere og lokalpolitikere.

Med den cirkulære tilgang er værktøjet designet så du kan hoppe ind undervejs afhængig af hvor du er i din evalueringsproces. Du vil også kunne opleve, at nogle af de procestrin der er beskrevet, vil kunne forekomme samtidigt. Undervejs har vi indsat tip og milepæle, som guider dig bedre igennem din evaluering.

Værktøjet tager udgangspunkt i Center for Disease Control's "A Framework for Program Evaluation", samt en række andre operationaliseringer af samme struktur herunder Cottage Center for Population Health "Evaluation Toolkit", Georgia Evaluation resource center "toolkit" og Pell Institute's "evaluation toolkit". De er alle videnskabeligt underbyggede. Find referencerne bagest i værktøjet.

Case

Igennem værktøjet vil du blive præsenteret for casen *Sammen om mad og bevægelse* for at illustrere brugen af værktøjet.

Formål

At borgere uden for arbejdsmarkedet får adgang til og mulighed for at forbedre deres sundhed og trivsel i fællesskab med andre.

Målgruppe

Voksne uden for arbejdsmarkedet i alderen 18-60 år med særligt fokus på følgende undermålgrupper: borgere på ledighedsydelse. Borgere skal være selvhjulpne og kunne indgå i sociale sammenhænge.

Værktøjet er

- en guide til øget kvalitet af evalueringsindsatser på tværs af kommunerne ved at beskrive de konkrete procestrin, der bør gennemføres i forbindelse med evaluering af indsatser på folkesundhedsområdet.
- en guide, der opfordrer til refleksion ved at stille spørgsmål til vigtige komponenter i evalueringen af sundhedsfremme- eller forebyggelsesindsatser på baggrund af anerkendte, folkesundhedsvidenskabelige principper.
- praksisnært og anvendelsesorienteret, og rummer alle nødvendige procestrin fra en simpel til en mere kompleks evaluering.
- enkelt og intuitivt at arbejde med - det bidrager til kvalitetssikring i folkesundhedsarbejdet og kan højne dokumentationskvaliteten internt til brug i kommunen og i sidste ende på Sundeborgere.dk.
- værdiskabende, så beslutninger og prioriteringer kan træffes på en kvalificeret baggrund.

Inddrag nøglepersoner

Når du står overfor at evaluere en kommunal indsats, er det vigtigt, at du identificerer og inddrager de nøglepersoner, der har en aktie i evalueringen [1]. Ved at inddrage relevante interessenter i evalueringen, kan du bedre tage hensyn til deres prioriteter og behov og undgå mulige faldgruber, samt plukke lavt hængende frugter. Dette kan bidrage til, at evalueringen bliver brugbar for så mange som muligt [2].

Da evalueringens nøglepersoner typisk har forskellige prioriteter og behov, er det en stor fordel, - allerede tidligt - at forholde dig aktivt til disse, og at forventningsafstemme krav og ønsker til evaluering med dem [3]. Her kan en *interessentanalyse* være behjælpelig. Se boksen til højre.

Find frem til og inddrag de relevante nøglepersoner

- De, der gennemfører indsatsen i praksis og eventuelle samarbejdspartnere, der støtter indsatsen
- De, der enten modtager, eller på anden vis påvirkes af, indsatsen.
- De beslutningstagere, der vil bruge evalueringens resultaterne, og som har mulighed for at gennemføre ændringer på baggrund af evalueringen, samt dem, der har besluttet sig for at evalueringen skal foretages.

Find frem til dine nøglepersoner og træf bedre beslutninger!

En interessentanalyse behøver ikke at være særlig omfattende.

Lav en brainstorm over hvem der er de vigtigste nøglepersoner og noter det i et skema.

Overordnet set består din opgave i at:

- Identificere nøglepersonerne
- Gruppere nøglepersonerne
- Beskrive nøglepersonernes krav og ønsker
- Fremstille nøglepersonernes betydning
- Prioritere ud fra deres vigtighed

Når du har gjort dette, er du bedre stillet i forhold til at træffe de rigtige beslutninger og prioriteringer for din evaluering.

Eksempler på nøglepersoner

- Ledere (også ledere på tværs ift. efterfølgende forankring/drift)
- Indsatspersonale og andre kollegaer (på tværs ift. ejerskab og forankring/drift)
- Foreningsfolki lokalområdet
- Borgere i lokalområdet
- Opdragsgivere til evalueringen og bidragsydere (fonde eller lokalpolitikere)

Tip

Husk at din indsats opdragsgiver (lokalpolitiker, fond, styrelse eller leder) som oftest er den afgørende interessent i forhold til, hvad du har brug for at få ud af en evaluering. Husk at du ikke behøver at evaluere på alt.

Tal med nøglepersonerne om, hvad de forventer at få ud af evalueringen!

Det vigtigste i forbindelse med inddragelsen af nøglepersonerne er at nå til enighed om målsætningerne for din evaluering - og at finde fælles fodslag, så du er sikker på at du arbejder i den rigtige retning. Dine interessenter kan have holdninger der påvirker din evaluering. Dette gælder også når det kommer til krav eller forventninger til visse datakilder. Ved at finde fælles fodslag tidligt, er det lettere at afstemme kravene til de ressourcer og kompetencer der er til rådighed til at lave evalueringen.

Spørg derfor dine interessenter om...

- Hvad er vigtigst for dem at opnå viden omkring?
- Hvad har de brug for at få ud af evalueringen?
- Hvilke konkrete evalueringsspørgsmål ønsker de svar på?
- Hvordan vil de anvende den viden?
- Hvordan ønsker de at blive involveret?

Når du har fundet frem til og inddraget de relevante nøglepersoner og fundet ud af, hvorfor du skal involvere dem, samt afstemt forventninger, krav og prioriteringer til evalueringen, er du klar til at gå i gang med at lave evalueringen. Men inden du kan det, er det en fordel hvis du opstiller en logisk model.

Case - Interessentanalyse

I casen *Sammen om mad og bevægelse* er evalueringens nøglepersoner i prioriteret rækkefølge:

- Formand for sundhedsudvalget og formand for beskæftigelsesudvalget
- Kommunens sundhedschef og beskæftigelseschef, da de allokere ressourcer til indsatsen
- Personale fra Sundhedsafdelingen og Beskæftigelsesafdelingen
- Foreningslivet – særligt de 5 største foreninger vi samarbejder med i forhold til brobygning
- Sund By Netværkets formandskab for temagruppen Beskæftigelse og Sundhed

Alle nøglepersoner involveres i den detaljerede planlægning af selve indsatsen og af evalueringen på baggrund af indsatsens overordnede formål og målgruppe. Chef-niveauet og personalet vil løbende blive inddraget. Særligt i forbindelse med udarbejdelsen af indsatsens logiske model og valg af dataindsamlingsmetode. Det politiske niveau inddrages i den indledende afklaring af hvilke effektmål de ønsker og foreningslivet inddrages for at tilgodese deres behov og ønsker i samarbejdet – også fremadrettet-, samt for at blive klogere på hvor deres ressourceniveau ligger. Sund By Netværkets formandskab involveres som sparringspartner i planlægningen af evalueringen og til slut i en eventuel udbredelse af indsatsens resultater.

Opgave

Lav din interessentanalyse og brug følgende hjælpe-spørgsmål:

Har du fundet frem til dine nøglepersoner? Hvem er vigtige, hvem er mindre vigtige?

Hvordan vil du involvere dem i løbet af din evaluering?

Har du inddraget dine nøglepersoner og sørget for at forventningsafstemme evalueringen med dem?

Milepæl 1

Du har nu lavet din interessentanalyse – genbesøg den undervejs.

Lav din logiske model

Hvad er en "logisk model"?

Hvis ikke du allerede har arbejdet med logiske modeller i dit kommunale folkesundhedsarbejde, kan du godt glæde dig. En logisk model er et fantastisk redskab at have ved hånden, når du skal planlægge en evaluering, da den giver dig et overblik over din indsats. Dette overblik hjælper dig med at beslutte hvilken evaluering du skal lave [4]. Modellerne kommer i mange former og størrelser, og man kan opstille den på et væld af måder. Måske arbejder du allerede med *forandringsteorier* på en anden måde (eller sidder allerede med en udfyldt logisk model – så bare spring videre til næste afsnit). Det skal du endelig bare blive ved med, hvis det virker for dig. Det vigtigste er at din logiske model er logisk.

En logisk model kan bruges til meget mere end evaluering, idet den visuelt beskriver, hvordan eksempelvis en organisatorisk vision eller politisk beslutning om at ændre praksis fører til de forventede effekter. Dermed skaber den logiske model en sammenhæng imellem den sundhedsudfordring I ønsker at adressere, ressourcer og valg af aktiviteter eller intervention samt effekt og værdi for borgerne. Den skaber et fælles sprog omkring indsatsen for de involverede aktører og samarbejdspartnere samt klarhed omkring de tilsigtede målsætninger – "Vi gør A og B under disse omstændigheder og har en formodning om at det vil føre til C og D". Med andre ord kan arbejdet med den logiske model understøtte både indsatsplanlægning, implementering og evaluering.

Den logiske model giver således et visuelt overblik og formidler sammenhængen mellem de grundlæggende komponenter i din indsats, herunder missionen med den sundhedsfremmende eller forebyggende indsats, formålet med indsatsen, aktiviteter og mål – den forandring din indsats søger at tilvejebringe. Din indsats' komponenter kan være svære at overskue, men den logiske model gør dem nemme at overskue – alt sammen i ét enkelt visuelt diagram.

Den logiske model har den fordel, at den hjælper dig med at stille skarpt på din indsats, og med at tydeliggøre sammenhænge mellem indsatsens aktiviteter og dens formål samt resultater på kort, mellem-lang og lang sigt. Dette er meget brugbart når der skal laves en plan for evaluering. Hvad der er klart i dit hoved, er ikke nødvendigvis klart i andres. Det glemmer man ofte. Desuden kan den logiske model også bruges til at forstå at problemstillingerne og løsningerne ikke altid er så simple (og logiske), som de nogle gange kan fremstå.

OBS! Du finder skemaet til den logiske model på side 14. Tegn den efter eller print og udfyld skemaet.

Definer inputs, outputs, outcomes [5] – og undgå begrebsforvirring!

Du skal nu til at definere de forskellige delelementer i din logiske model, og hér skal du holde tungen lige i munden, for du skal jonglere tre forskellige overordnede begreber, der lyder meget ens, men i virkeligheden er bundforskellige. *Inputs*, *outputs* og *outcomes* hedder de [6]. De dækker alle over forskellige komponenter af din indsats og ved at holde styr på disse kernekomponenter i din indsats, vil du være i stand til at vurdere, om indsatsen opfylder dens mål og dermed evaluere den [7].

Husk også at se på principperne for god målformulering i boksen på næste side!

Principper for gode målformuleringer - er de SARTE?

S-pecifikke. Alle skal være klar over, hvad der refereres til, og hvad målet vedrører

A-ttraktive. Målet skal være vigtigt, interessant og relevant

R-ealistiske. Målet skal være realistisk, dvs. målet skal være inden for rækkevidde

T-idsbestemte. Det skal være klart, hvor lang tid man ønsker at arbejde på at nå dette mål

E-valuerbare. Det skal være klart, hvornår og hvordan man ønsker at følge op på sine mål

(Kilde: Ineva, Innovativ Evaluering)

INPUTS er den række af nødvendige ressourcer der skal til for at udbyde indsatsen.

Eksempler på inputs kan f.eks. være medarbejderressourcer i praksis, finansiering, udstyr og lokaler, men også andre ressourcer, som organisationer og partnerskaber, der er nødvendige for indsatsen og eksperter.

Spørg dig selv om...

- Hvad er nødvendigt for at udbyde og implementere indsatsen som du/l gerne vil?

OUTPUTS er fundamentet for din indsats og dækker over de forskellige aktiviteter og trin på vejen som din indsats består af. Det omfatter altså dels de aktiviteter du udbyder i din kommunes indsats og dels deltagelsen af de borgere, du gerne vil nå med indsatsen. Det gør det lettere at forstå outputs, hvis du deler det op i disse to underkategorier, altså aktiviteter og deltagere.

Eksempler på aktiviteter kan f.eks. være seksualundervisning i x antal timer, etablering af udendørs fitnesscentre, rygekampagner eller opsøgende gadearbejde.

Eksempler på deltagere kan f.eks. være unge i udskolingen, hjemløse, muslimske kvinder eller gravide.

Spørg dig selv om...

- Hvilke aktiviteter udbyder indsatsen?
- Hvem er målgruppen for disse aktiviteter?
- Hvem har vi brug for at nå gennem implementering af aktiviteterne, for at aktiviteterne kan blive en succes?

OUTCOMES dækker over den effekt eller de forandringer du forventer at se som resultat af din indsats. Det dækker både korte-, mellemlange- og langsigtede forandringer.

Spørg dig selv om hvilke forandringer – eller virkning – indsatsen vil have på...

- Kort sigt?
- Mellemlang sigt?
- Lang sigt?

Oftede definerer man de kortsigtede resultater som de forandringer, der sker på mindre end et år efter indsatsen er blevet udbudt, mellemlange indenfor 2-5 år, og langsigtede som mere end 5 år. Det er dog vigtigt at understrege at din tidsramme kan variere afhængigt af hvor længe indsatsen udbydes [8] og dens karakter.

Er din logiske model logisk?

Til sidst skal du teste for logikken i din model → at de forskellige dele følger af hinanden [9].

Start med at teste for om indsatsens outcomes, eller virkningen, nødvendigvis følger af indsatsens outputs. Altså at den langsigtede virkning nås gennem den mellemlange virkning, som nås gennem den kortsigtede virkning, som er et udfald af indsatsens outputs, herunder aktiviteter og deltagere, som igen er et udfald af indsatsens inputs, eller ressourcer [10]. Med andre ord starter du udfyldelsen af din logiske model fra højre og bevæger dig mod venstre.

Inputs – outputs – outcomes skal altså logisk følge, som det så fint hedder, af hinanden og det er vigtigt at du løbende tester om dette er tilfældet. Hvis du skruer på ét af delementerne i din model, skruer du automatisk på de andre.

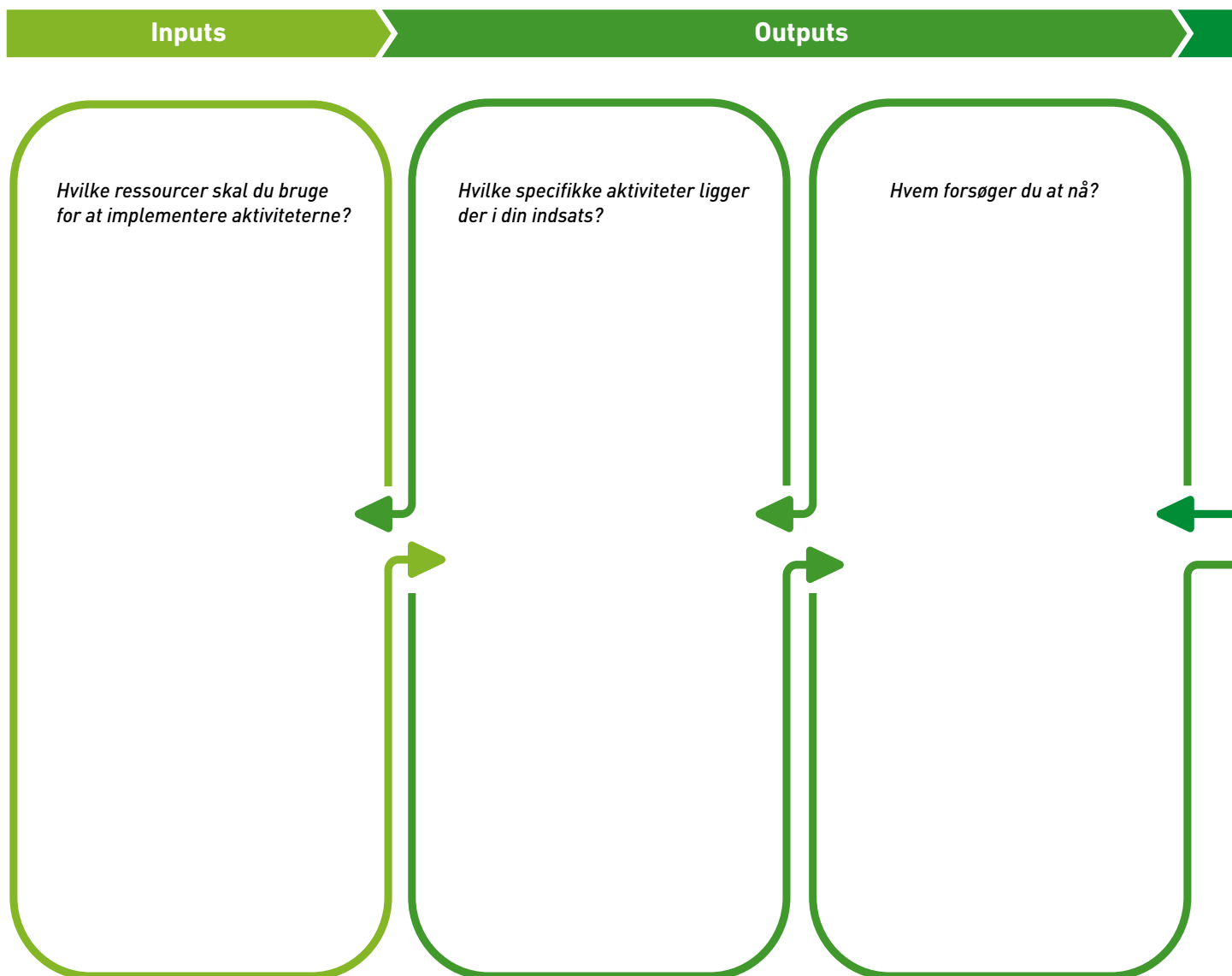
I din kommunes sundhedspolitik er der ofte handleplaner og målsætninger, som kan være vigtige at få indarbejdet i din indsatssteori og logiske model.

Tip

Husk igen dine nøglepersoner (fra interessantanalysen)! Når du har taget dine nøglepersoner i ed, er det meget lettere at opstille en god logisk model.

Den logiske models opbygning*

KONTEKST OG VIRKENDE MEKANISMER

Vær opmærksom på de omstændigheder – konteksten – som din indsats implementeres under. Omstændighederne kan ofte være afgørende for din indsats outcomes. Så husk at tage højde for dem. Omstændigheder udefra kan f.eks. være: lokale eksisterende netværk, ressourcepersoner, specielle steder, lokalhistorie, sæson, lokal- eller nationalpolitiske ændringer ved lov.

Vær også opmærksom på de virkende mekanismer ved at spørge dig selv og involverede: HVORFOR vil aktiviteterne føre til de ønskede outcomes – dvs. det, der får indsatsen til at virke. På den måde besvarer du: hvis vi gør sådan [aktiviteter] – så er virkningen sådan [outcomes] – og det skyldes (mekanismer)! En virkende mekanisme kan f.eks. være: self-efficacy, forældreinvolvering, brobygning, udgangspunkt i borgers egne ønsker og løsninger eller tidlig indsats. De virkende mekanismer kan du finde fra teori og tidligere erfaringer i og uden for kommunen. Se mere under afsnittet virkningsevaluering.

*Cottage Health, "Create a Logic Model."

Outcomes

Hvilke ændringer forventer du at se på kort sigt?

Hvilke ændringer forventer du at se på mellemlang udsigt?

Hvad vil være anderledes i fremtiden, hvis din indsats er succesfuld?

Sådan ser det ud for min indsats

Opgave

Lav din logiske model og brug følgende hjælpe-spørgsmål:

Har du defineret dine inputs, outputs, outcomes i din logiske model?

Er delmålene i indsatsbeskrivelsen beskrevet på en måde, så det er muligt at vurdere, om målene opfyldes? Altså, er målene SARTE (jf. boksen på side 12)?

Er din logiske model logisk?

Milepæl 2

Du har nu lavet din logiske model – godt gået! Brug den igen når dine evalueringsspørgsmål skal udarbejdes.

Case - Den Logiske Model for indsatsen *Sammen om mad og bevægelse*

Hvilke ressourcer skal du bruge for at implementere aktiviteterne?

Fire sundhedsmedarbejdere (4,3 årsværk)
Foreningsbrobyggere
Foreningerne i lokalområdet

Hvilke specifikke aktiviteter ligger der i din indsats?

Rekruttering: Der rekrutteres fra en bred række kanaler. Derudover er der målrettet rekruttering af mænd.

Sundhedssamtaler: Inden opstart får borgerne mulighed for at deltage i en sundhedssamtale, hvor der foretages en sundhedsfaglig vurdering i dialog med borgerne.

Mad- og bevægelsesfællesskaber: Der afholdes fx løbehold, gåture, kropsbevidsthedstræning mm.

Brobygning: Der bliver etableret differentieret brobygning, hvor foreningsbrobygning er en integreret del af indsatsen for at sikre, at borgerne kan fastholde de sunde vaner efter endt forløb.

Hvem forsøger du at nå?

Rekruttering: Der rekrutteres minimum 25 borgere fra borgere på ledighedsydelse.

150 nye borgere (min. 60 mænd) rekrutteres til indsatsen hvert år, heraf er halvdelen henvist fra de etablerede samarbejder.

Sundhedsmedarbejderen understøtter borger til deltagelse i forløb.

Sundhedsmedarbejderen understøtter borgerne til deltagelse i forløb, andet kommunalt tilbud eller brobygning til civilsamfundet via kommunalt fritidspas.

Mad- og bevægelsesfællesskaber: Deltagerne har stabilt fremmøde (kommer flere gange over en længere periode).

Deltagerne inddrages aktivt i udbud af aktiviteter og indhold.

Aktiviteterne er bygget op omkring differentiering både ift. aktivitetsformer og i intensitet. Der afholdes min. 10 forskellige typer af aktiviteter ugentligt.

Der er min. 10 deltagere i hver aktivitet for at muliggøre opbygning af trivselsfremmende fællesskaber.

Brobygning: Borgerne bliver motiveret til at indgå i andre bevægelses- og/eller madfællesskaber i civilsamfundet.

Hvilke ændringer forventer du at se på kort sigt?

Rekruttering: Borgerne får kendskab til tilbuddet.
Borgerne oplever, at adgangen er let.
Borgerne bliver motiveret til at deltage.
Prioriterede målgrupper deltager.
Flere mænd bliver rekrutteret.

Sundhedssamtaler: Borgerne oplever at blive understøttet i at handle på egen sundhed og trivsel ud fra dialog med sundhedsmedarbejder.

Mad- og bevægelsesfællesskaber: Gennem deltagelse i aktiviteterne i Sammen om mad og bevægelse oplever deltagerne en eller flere af følgende:

- Bedre fysik
- Øget trivsel
- Struktur i hverdagen
- Være en del af et fællesskab og udvide sit netværk
- Tro på egne evner

Hvilke ændringer forventer du at se på mellemlang udsigt?

Mad- og bevægelsesfællesskaber: Borgerne er en del af et fællesskab og har fået udvide sit netværk.

Brobygning: Borgerne deltager i andre bevægelses- og/eller madfællesskaber i civilsamfundet, hvor de kan fastholde de nye sunde vaner på sigt.

Arbejdsmarkedstilknytning: Tættere på arbejdsmarkedet.

Mad- og bevægelsesfællesskaber: Gennem deltagelse i aktiviteterne i Sammen om mad og bevægelse oplever deltagerne en eller flere af følgende:

- Bedre fysik
- Øget trivsel
- Struktur i hverdagen
- Være en del af et fællesskab og udvide sit netværk
- Tro på egne evner

Hvad vil være anderledes i fremtiden, hvis din indsats er succesfuld?

Forbedret samarbejde mellem sundhedsafdeling og beskæftigelsesafdelingen.

Mere lighed i sundhed (jf. sundhedspolitikken).

Bidrager særligt til Verdensmål 3 og 8 og WHO's *Leave no one behind*.

Antagelser

- Når vi lader borgerne være i centrum til selv at vælge egne mål og aktivitetsdeltagelse, er der større motivation for forandring og for at handle på egen sundhed (al magt til borgeren)
- Aktivitetsbaserede tilbud med tilpasset vidensformidling i forbindelse med aktiviteterne er velegnet til sårbare målgrupper (vi er sammen med borgerne)
- Gennem et differentieret tilbud er det muligt at understøtte borgeren det rigtige sted på eskalationspilen. Hvis vi skal understøtte blivende forandringer for borgerne, kræver det, at vi ikke alene stiller et sundhedstilbud til rådighed, men fra starten arbejder målrettet med forankring via brobygning (vi holder borgerne væk).

Design selve evalueringen

Godt begyndt er halvt fuldendt, og du er allerede godt begyndt, hvis du har opstillet din logiske model og beskrevet din indsats udførligt.

For at kunne udarbejde den bedst tænkelige evaluering er det næsten afgørende, at du har lavet en god logisk model. Den skaber nemlig grundlaget for, at du kan zoome ind på formålet med evalueringen, formulere evalueringsspørgsmål samt tage stilling til, hvilket evalueringdesign, der kan besvare dine evalueringsspørgsmål bedst [11]. Det er derfor oplagt at have din indsats' logiske model ved hånden, når du skal stille dine evalueringsspørgsmål.

Når det kommer til evalueringer, er der ikke én størrelse der passer til alt - *One size doesn't fit all*.

Med det sagt, er der imidlertid nogle generelle og vigtige overvejelser som du skal gøre for at øge sandsynligheden for at din evaluering, bliver succesfuld og brugbar for dig, dine kollegaer og interessenter i din kommune.

Afklar hvad vil du gerne evaluere?

Når du skal lave en evaluering, er der grundlæggende to kategorier dine evalueringsspørgsmål kan falde i: 1) spørgsmål omkring processen og 2) spørgsmål omkring virkningen. Når du stiller dine evalueringsspørgsmål, er det vigtigt at afklare hvilken af disse to (eller begge) spørgsmål du gerne vil stille.

Der er ikke nogen facitliste, men nogle eksempler på spørgsmål kunne være....

Spørgsmål om proces (input, aktiviteter, deltagelse)	Spørgsmål om effekt (resultater, præstationer)
Var der de nødvendige ressourcer til at gennemføre indsatsen?	I hvor høj grad levede indsatsen op til de udstukne mål? – på kort, mellem og lang sigt
Nåede indsatsen den ønskede målgruppe?	I hvilken grad producerede indsatsen værdifulde resultater?
Var der nogle ændringer i aktiviteterne ift. hvad der var planlagt	Hvordan reagerede borgerne på specifikke aspekter af indsatsen og dens aktiviteter? [12]
Hvem deltog i aktiviteterne?	Hvad har målgruppen lært?
	Har målgruppen ændret adfærd? Hvordan har målgruppen ændret adfærd?

Find frem til de spørgsmål du gerne vil have svar på!

Det er en god ting at ville vide meget om indsatsen, men det er vigtigt at dine forventninger er realistiske. En enkelt evaluering kan sjældent besvare alle dine spørgsmål og du skal derfor prioritere dine spørgsmål. Du skal derfor nu udvælge de spørgsmål du helst vil have svar på [13].

Tip

Her kan du sætte dig ned og brainstorme på evalueringsspørgsmål med dine kollegaer og nøglepersoner. Beslut jer for om I skal evaluere både effekt og proces.

Processen

Når du spørger ind til processen, fokuserer du på implementeringen af din indsats. Du undersøger altså i hvilken grad din indsats er blevet udbudt og implementeret som planlagt og hvem du har nået med indsatsen (målgruppen).

En procesevaluering, som man så simpelt kalder den, kigger på den del af den logiske model, der omhandler input til output og undersøger hvad der sker i indsatsens implementeringsprocesser. Spørgsmål i denne kategori kan altså være alt fra spørgsmål om de indsatte ressourcer (input) til levering af aktiviteter og deltagerne (output). Fokusområdet med en procesevaluering er at få belyst om – og hvordan – du har gjort det du havde tænkt dig at gøre. Altså, har du implementeret din indsats som tiltænkt? Den siger ikke noget direkte om resultaterne af din indsats [14].

Effekten

Hvis du derimod spørger ind til hvilken effekt din indsats har haft, kigger du på hvorvidt du har opnået dine resultater (på kort, mellem og lang sigt) som beskrevet i din logiske model. Effekterne kan være mange, men oftest vil de komme til udtryk som forandringer hos modtageren af din indsats. Husk at du ikke behøver at måle på alle outcomes for at måle på om indsatsen har haft effekt. Effekten kan være alt fra konkrete og kvantificerbare forandringer i borgerens sundhedsadfærd (f.eks. at færre ryger tobak) til mere kvalitative forandringer i folks viden eller opfattelse af verden (f.eks. at borgeren nu ved, at fødselsdepressioner er hyppige og derfor ikke føler sig forkert eller at borgeren har fået nogle gode redskaber til at håndtere stress på arbejdspladsen).

Virkningsevaluering – hvad virker for hvem og under hvilke omstændigheder?

Det vil mere være reglen end undtagelsen, at du vil skulle forholde dig til begge typer af spørgsmål i din evaluering. Der er altså ikke noget i vejen for, at din evaluering stiller spørgsmål både til effekt og til proces.

En populær evalueringstype, der i de sidste mange år er begyndt at vinde mere og mere indpas, er virkningsevalueringen. Årsagen til dens popularitet er, at den både undersøger hvilken effekt indsatsen har og hvilke processer der leder til denne effekt. Med andre ord undersøger den hvad der virker, for hvem og under hvilke omstændigheder. For at kunne give et fyldestgørende svar på dette, er en kombination af processpørgsmål og effektspørgsmål derfor nødvendig. Virkningsevalueringen er evalueringens blandselv-bolsjer, da den altså dels har fokus på effekten af din indsats og opmærksomhed på den implementeringsproces (forandningsproces), der leder frem til effekten.

Vil din evaluering være brugbar og lade-sig-gørlig?

Du skal spørge dig selv om svaret på dine spørgsmål vil give dig (eller dine nøglepersoner) de oplysninger, du (eller de) har brug for eller efterspørger. Og om det kan lade sig gøre at få svar på spørgsmålene med den tid, de ressourcer og den ekspertise, du har til rådighed.

Milepæl 3a

Når du har gjort dette, burde du gerne have et udvalg af evalueringsspørgsmål.

Find indikatorer! Og sørg for at de er evaluerbare!

Dine indikatorer er den information som du gerne vil indsamle og som du tror vil give dig svar på dine evalueringsspørgsmål. De skal derfor – ligesom dine evalueringsspørgsmål – være krystalklare og evaluerbare [15][16]. Når et evalueringsspørgsmål er evaluerbart betyder det du kan følge op på spørgsmålet senere hen og afdække dine indikatorer med data.

Det er meget vigtigt, at du identificerer netop de indikatorer, som kan besvare dit udvalg af prioriterede spørgsmål. Ved at opstille konkrete og evaluerbare indikatorer på dine prioriterede spørgsmål, vil du kunne se om din indsats har opnået den ønskede effekt eller resultat [17]. Du skal derfor – undervejs – være opmærksom på sammenhængen mellem indikatorer, evalueringsspørgsmålene og dine outputs og outcomes i din logiske model.

Nogle indikatorer vil være **kvantitative** – altså en form for kortlægning af, at noget sker og hvad der sker. Dvs. de vil involvere, at du skal ud og tælle ting. Et eksempel kunne være hvor mange der f.eks. ikke længere ryger, er begyndt at dyrke motion, deltager i sociale tilbud eller fritidsaktiviteter eller færdiggør en uddannelse. Det kan du nemt tælle og baseline kan tage udgangspunkt i nationale data fra eksempelvis Sundhedsprofilen. Andre indikatorer vil være **kvalitative** – altså mere forklarende, hvorfor noget sker. Dvs. at du skal ud og spørge deltagerne omkring deres oplevelser eller måske skal du observere hvordan deltagerne tager imod indsatsen. Her er du nødt til at snakke med folk.

Vigtigst af alt for dine indikatorer er at de er evaluerbare [18]. De skal – på en eller anden måde – give dig mulighed for at evaluere præstationerne eller de forandringer, de medfører.

Milepæl 3b

Når du har gjort dette, skulle du gerne have en liste med mulige indikatorer der besvarer dine evalueringsspørgsmål.

Tip

Husk at kvalitetssikre dine indikatorer – svarer de på dine evalueringsspørgsmål? Og hvordan er sammenhængen til output og outcomes i din logiske model?

Opgave

Udvælg dine evalueringsspørgsmål og indikator. Brug følgende hjælpe-spørgsmål:

Spørg dig selv om...

Hvilket evalueringsdesign vil give dig de oplysninger, du ønsker? Og er det lade-sig-gørligt inden for de givne rammer du har i din kommune?

Har du fundet frem til de evalueringsspørgsmål du gerne vil have svar på og sikret at de er evaluerbare?

Har du fundet indikatorer der passer til dine evalueringsspørgsmål og sørget for at de er evaluerbare?

Hvilke indikatorer er mest brugbare, og vil bedst muligt besvare dine evalueringsspørgsmål?

fortsætter

Er dine indikatorer beskrevet nøjagtigt og på en måde så der ikke hersker nogen tvivl om hvordan data skal indsamles, samt hvordan den skal bruges?

Er det lade-sig-gørligt at indsamle data på dine indikatorer og vil din datas brugbarhed stå på mål for omkostningerne ved at indsamle den?

Milepæl 3

Nu bør du have en færdig liste over de evalueringsspørgsmål og indikatorer, der skal bruges i din evaluering – sådan!

Tip

Brug eventuelt nedenstående skema.

Evalueringsspørgsmål	Indikatorer

Evalueringsspørgsmål

Nåede indsatsen den tiltænkte målgruppe?

Var der nogle ændringer i indholdet af aktiviteterne ift. planlagt?

Hvor mange borgere fortsætter i et fællesskab i civilsamfundet efter indsatsen?

I hvilken grad producerede indsatsen værdifulde resultater?

Hvordan oplevede beskæftigelsesområdet samarbejdet med sundhedsområdet?

Indikatorer

Antal, alder, køn og uddannelsesniveau.

Oversigt over aktiviteter i indsatsen pr. forløbsrunde.

Antal indslusede borgere i et civilsamfundstilbud.

Antal indslusede borgere i et civilsamfundstilbud. Oplevet øget motivation for at fortsætte med de sunde vaner efter endt forløb. Øget tro på egne evner.

90 % tilfredshed i samarbejdet mellem beskæftigelses- og sundhedsområdet. Samlet antal rekrutterede borgere.

Indsamle data & viden

I det foregående afsnit fik du en indføring i, hvordan du designer din evaluering, samt hvad der er vigtigt, når du finder dine evalueringsspørgsmål og indikatorer [19]. Nu skal du overveje, hvordan du indsamler den viden, eller de data, som besvarer dine evalueringsspørgsmål.

Der findes en række måder at indsamle data på og beslutningen om, hvilken fremgangsmåde netop du skal bruge i din evaluering afhænger af en række ting, herunder hvilke indikatorer du har opstillet og de ressourcer du har til rådighed [20]

På de følgende sider kan du få inspiration til hvilke metoder du kan bruge i din dataindsamling. Der er ikke tale om en facitliste, og hvis du har andre metoder som du hellere vil bruge, skal du endelig bare gøre det. Det vigtigste er at, de metoder du bruger, giver mening for dig og dine evalueringsspørgsmål – altså er det vigtigt, at du lader dine evalueringsspørgsmål være styrende for dit valg af dataindsamlingsmetode (og ikke omvendt!).

Lad os hæve blikket og kigge ud på, hvor data allerede findes inden for det kommunale forebyggelsesarbejde.

Den nationale sundhedsprofil

De nationale kostundersøgelser

Danskernes motions- og sportsvaner

Rygestopbasen

Børneungeliv.dk

PRO-Data

Spørg en kollega eller i Sund By Netværket, hvis du er i tvivl om hvor du kan finde eksisterende data.

Tip

Vær opmærksom på at uanset hvilken dataindsamlingsmetode du vælger, kan det være en fordel, hvis du allerede nu overvejer hvordan du kan organisere data i et standardformat eller skabelon, der kan bruges til din analysemetode. Dette kunne være et excel-regneark eller i et skema. Hvis du er konsistent i din organisering af data, vil du lette dit analysearbejde.

Tip

Genbesøg dine evalueringsspørgsmål og indikatorer. De kan give dig en gisning om hvilken dataindsamlingsmetode du skal bruge.

Lad os hæve blikket og kigge ud på nogle eksempler på allerede eksisterende validerede spørgerammer

SF12 – spørgeramme

WHO-5 –(trivselsindex)

PAM-13 – (borgerens involvering i eget helbred)

Act-Belong-Commit self-assessment scales (ABC-skalaer)

Hvad dokumenterer og spørger I allerede ind til i borgerjournaler?

Spørg en kollega eller i Sund By Netværket, hvis du er i tvivl om eksisterende spørgerammer.

Metode: Observation

Kort fortalt

Når du observerer, indsamler du data og du dokumenterer aktiviteter, adfærd og andre aspekter af en situation ved at iagttage den. Når du laver observation, kan du enten gøre det uden selv at deltage eller ved at deltage i aktiviteterne selv – *direkte observation* og *deltagerobservation* [21][22].

Fordele

Observationer giver dig førstehånds indblik i hvordan din indsats udbydes og gør det muligt for dig, at se hvordan borgeren oplever din indsats. Observationer kan være gode når du prøver på at forstå en igangværende proces eller adfærd hos borgeren. De er også en fordel, når skriftlige eller andre dataindsamlingsmetoder synes upassende. F.eks. hvis din målgruppe er børn. Det er desuden en fordel, hvis spørgsmål skal stilles i et mere uformelt miljø frem for fx individuelle interviews.

Ulemper

Du skal være meget opmærksom på, at observation nemt kan blive 'ladet'. Det kan både være fordi dem du observerer, opfører sig anderledes når du kigger, men også fordi du, som observatør, vil have en tendens til at finde det du gerne vil finde. Sørg derfor for at vælge en observatør, der er neutral som mulig [23].

Metode: Deltager - individuelle interviews

Kort fortalt

Når du foretager individuelle interviews i forbindelse med din evaluering, indsamler du viden om hvordan de enkelte personer opfatter din indsats, samt hvad de har fået ud af den. Den måde du indhenter data på i de individuelle interviews, indebærer at du kontakter de personer, som du gerne vil vide mere fra og stiller dem en række spørgsmål.

Fordele

Det kan bl.a. være en fordel at bruge individuelle interviews, hvis interviewet indeholder følsomme emner, som informanten vil blive ukomfortabel ved at snakke om foran andre. Interviews giver også mulighed for at danne nuancerede forståelser af emner, da man – som interviewer – har mulighed for at stille opfølgende spørgsmål og dermed vil være i stand til at afklare svar, der kan tolkes på forskellige måder.

Ulemper

En ulempe ved individuelle interviews er at de er meget tidskrævende. Både i forhold til at identificere emner, få selve interviewene til at ske, interviewtiden og det efterfølgende tidsforbrug med transskriberinger og analyse. Derudover kan svarene være ladede, på grund af den måde hvorpå intervieweren stiller spørgsmålene [24].

Metode: Deltager - fokusgrupper og gruppeinterviews

Kort fortalt

Når du faciliterer fokusgrupper eller gruppeinterviews i forbindelse med din evaluering, indsamler du viden om hvordan en gruppe opfatter din indsats, samt hvad de har fået ud af den. Generelt vil dit gruppeinterview eller din fokusgruppe være organiseret som gruppediskussioner, der tages på baggrund af en interviewguide med en række foruddefinerede åbne spørgsmål eller temaer. Facilitatoren hjælper gruppen med at have en samtale om din indsats på baggrund af interviewguiden.

Fordele

Gruppeinterviews og fokusgrupper kan give dig historier om og beskrivelser af, hvordan din indsats virker for en given gruppe mennesker. Hvis de faciliteres godt, kan gruppeinterviews og fokusgrupper give detaljerede indsigter i din indsats ud fra en bestemt gruppe menneskers perspektiv.

Ulemper

En ulempe ved gruppeinterviews og fokusgrupper er en risiko for at de udføres dårligt. Dårlig facilitering er ofte årsagen til at udbyttet af fokusgrupper og gruppeinterviews er lavt.

Metode: Spørgeskema

Kort fortalt

Et spørgeskema er en række standardiserede spørgsmål, der – i modsætning til observation og interviews – gør det muligt for dig at indhente større mængde data, som du med relativ lethed kan kombinere og analysere. Ved at lave spørgeskemaer, hvor borgeren selv udfylder det online kan du altså få et stort antal borgers synspunkter eller oplevelser med din indsats for relativt få midler.

Fordele

Et spørgeskema er et godt valg til indsamling af data fra en stor gruppe mennesker, da det giver mulighed for at analysere større mængder data. Det er en af de letteste måder at skabe repræsentative data på. Spørgeskemaer gør det muligt at undersøge en sammenhæng mellem køn, alder, sundhedsadfærd, meninger, osv. Derudover er spørgeskemaer billige, da du kun skal betale for udviklingen af spørgeskemaet, den pris der er forbundet med at sende det ud og den efterfølgende analyse.

Sidst kan du vælge at gøre dit spørgeskema anonymt, hvilket er gavnligt, hvis du spørger om følsomme oplysninger eller oplysninger, hvor du formoder at borgeren vil lyve. Det kan f.eks. være alkoholforbrug eller seksuelle forhold.

Ulemper

Du skal være opmærksom på hvordan du stiller spørgsmålene i dit spørgeskema. Hvis du stiller et spørgsmål på en ledende måde, risikerer du at fordreje hele dit resultat. Derudover er spørgeskemaer – i sin natur - ret ufleksible. Du har ikke mulighed for at forfølge interessante veje, som du ville have, hvis du sad med personen overfor dig.

Længden af dit spørgeskema kan også påvirke svarprocenten gevaldigt. Du skal derfor fatte dig i korthed og prioritere i antallet af dine spørgsmål. Du kan med fordel anvende validerede spørgerammer, som har taget hensyn til flere af de ovenfor nævnte ulemper og er afprøvet af flere omgange.

Case – valg af dataindsamlingsmetoder

I *Sammen om mad og bevægelse* er der ikke mulighed for ekstern evaluering. Sundhedscenteret står selv for evalueringen og tid/ressourcer skal findes inden for de afsatte årsværk. Derfor skal data primært stamme fra journaltræk, en kort spørgeskemaundersøgelse (WHO-5 og udvalgte, relevante spørgsmål fra PAM-13) ved indledende og afsluttende sundhedssamtale. Efter år 1 og år 2 (endelig evaluering skal foreligge om 2 ½ år) vil et gruppeinterview blive foretaget med indsatspersonalet fra sundheds- og beskæftigelsesafdelingen. Der er således både brug for kvalitative og kvantitative data til den endelige evaluering af indsatsen. Det er projektleder af indsatsen, som også står for evalueringen af indsatsen i samarbejde med kollegaer.

Kommunens sundhedsprofil-data bruges til at sammenligne indsatsen resultater med baggrundsbefolkningen. Der foreligger også et tidligere lignende projekt i kommunen, som der kigges til for sammenligningens skyld.

Opgave

Vælg den eller de dataindsamlingsmetoder du vil bruge i din evaluering. Brug følgende hjælpespørgsmål:

Har du omhyggeligt overvejet, hvilke dataindsamlingsmetoder du vil bruge til at indsamle viden om din indsats? Hvilke metoder hjælper dig bedst med at besvare dine evalueringsspørgsmål og giver de mest pålidelige og gyldige data?*

Har du brug for særlige typer data? kvantitative data, kvalitative data eller begge dele?

Hvad kan lade sig gøre inden for dit budget og din tidsramme? Og hvornår vil du have nok data?

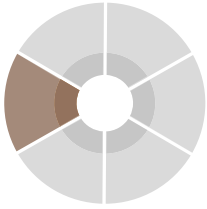
Har du fået skabt dig et overblik over den data, der allerede eksisterer "derude".

*Penn institute, "Evaluation Toolkit."

Milepæl 4

Du har nu valgt din dataindsamlingsmetode. God arbejdslyst.

Analysér og skab fortællingen (analyser og fortolk evalueringsdata)

Når du har indsamlet al din data, skal du finde en passende måde at analysere og fortolke det på.

Bliv klogere på dine data

Når det kommer til databehandling, skal der være orden i sagerne. Derfor er det vigtigt at du bruger noget tid på at organisere din data for at sikre dig, at den er klar til din analyse. Hvis ikke du allerede har organiseret din data efter et standardformat (det kan være i et Excel-regneark eller i tabeller i Word), kan det derfor være en god idé at bruge lidt tid på det, inden du begynder at analysere. Det letter i alt fald dit analysearbejde betragteligt [25][26]. Er du i tvivl om hvilken data du kan og må indhente ift. datasikkerhed og hvilke du må dele, så tjek op på dette via Datatilsynet.

Nogle datatyper egner sig klart bedre til celler og kolonner end andre, men det er vigtigt – også hvis du arbejder med meget kvalitative data – at du prøver at sætte struktur på din data, eksempelvis ved at gruppere eller tematisere dine data.

Beslut dig for hvordan du vil kigge på din data

Når du har ordnet din data, skal du beslutte dig for hvordan du vil kigge på den. Ofte vil det være visse valg, der ligger lige til højrebened og da du allerede har indsamlet din data og ordnet dem, har du formentligt allerede truffet et valg. Men lad os lige, for en god ordens skyld, genbesøge dine valgmuligheder. Overordnet set har du nemlig to; en kvalitativ analyse og en kvantitativ analyse.

Skab fortællingen om din indsats

Når du har lavet din analyse, nærmer du dig svaret på dine evalueringsspørgsmål. Du skal nu gøre det klart hvad analysen siger om din indsats.

I din fortælling forsøger du altså at finde ud af hvad din data og dine analyser siger om din indsats, samt få svar på dine evalueringsspørgsmål. Peger dine analyser f.eks. i retningen af at din indsats har været en succes? Eller er den blevet implementeret som planlagt? Hvordan har målgruppen oplevet den? Osv.

Kvalitative og kvantitative data

Kort forklaret kan det siges, at du med kvantitative data kan sige noget om de brede eller generelle pointer i din evalueringundersøgelse (hvad eller hvor mange), mens du ved brug af kvalitative data kan gå mere i dybden og forsøge at forstå den forandring, der er sket som følge af din indsats (hvorfor og hvordan).

Din fortælling præsenterer de mest interessante fund omkring din indsats på baggrund af din analyse

Ofte vil det være sådan at din evaluering peger i mange forskellige retninger – eller sagt på en anden måde: Det er helt normalt hvis din evaluering gør det. Det betyder ikke nødvendigvis at du har lavet fejl i din evaluering, men tydeliggør bare, at vi i indsatsen med rigtige mennesker i den virkelige verden ikke nødvendigvis kan sætte to streger under vores indsats' virkning. Der er muligvis tendenser og

Tip

Der er hjælp at hente i bearbejdningen af data. Se f.eks [dette link fra Dansk Evalueringsselskab](#).

Tip

Husk at sammenholde svarene på dine evalueringsspørgsmål med del-elementerne i din indsats (inputs, outputs og outcomes) som er beskrevet i din logiske model. [27]

noget der tyder på eller sandsynliggør, at din indsats har haft værdi og den historie skal du have frem. Når du skaber din fortælling, skal du altså omsætte de mønstre, temaer, fordelinger eller sammenhænge til menneskesprog og opsummere, hvad de siger om effekten af din indsats eller måden hvorpå din indsats er blevet implementeret. Hvis du har fulgt anbefalingerne i de tidligere afsnit, vil du være hjulpet godt på vej.

Det kan også være, at både dine indikatorer, dataindsamlingsmetode og analysemetode er gode nok, men at du stadig ikke har været i stand til at drage konklusioner. Overvej om det siger noget om din indsats, snarere end om din evaluering. Husk, at det ikke kun er væsentlige fund, der kan være relevante. Måske har din indsats bare ikke haft en væsentlig virkning – A har altså ikke ført til B eller også har din indsats ikke været implementeret som tiltænkt.

Når du har draget dine konklusioner, er du blevet klogere på hvad du gerne ville vide og du er nu færdig med den svære del af din evaluering [28].

Vend dine resultater med dine interessenter – hvad er næste skridt?

Vend dine resultater med dine nøglepersoner – særligt din indsats opdragsgiver. Bliv enige om næste skridt. Er det udbredelse af viden internt i kommunen med kollegaerne, så der skabes læring i din organisation med afsæt i dine fund – til kvalitetsudvikling af praksis, styrket indsatsplanlægning og sundhedsstrategiske prioriteringer. Eller opad til lokalpolitikkerne? Eller skal din indsats – på baggrund af din foreløbige evaluering – tilpasses i et nyt loop?

Årsagerne til endnu et loop kan være mange og er som oftest en god ting. Det kan både være pga. gode, men få data eller hvis dine data er tvetydige og peger i mange retninger – og ikke har været i stand til at drage nogle sandsynlige konklusioner.

Case – Analysér og skab fortællingen

Sammen om mad og bevægelse medførte en styrket sammenhæng mellem konsulenter fra beskæftigelsesområdet og sundhedsområdet. Dette ses i antallet af rekrutterede borgere og udsagn fra gruppeinterviewet. Borgerne oplever at indsatsen er meningsfuld for dem og har en øget motivation og tro på deres egne evner i forhold til at fortsætte med arbejdet med at ændre deres sundhedsadfærd i en mere gunstig retning. Helt konkret er 24 % af rygerne startet på et rygekursus i kommunen og 33 % angiver at de fortsætter i et motionstilbud i foreningsregi. Det har været svært at få rekrutteret mænd til indsatsen og de mest sårbare har ikke fuldt ud taget indsatsen såsom antaget på forhånd. Fire selv-etablerede fællesskaber fortsætter (to madfællesskaber - et gå-hold og et mindfulnesshold, hvor borgerne angiver at de mødes 1 gang om ugen). Det vurderes på baggrund af de kvalitative interviews at indsatsens greb og indhold har resulteret i ovenstående resultater. Det har ikke været muligt at måle om deres fysiske sundhed er blevet bedre og det er endnu ikke muligt at se - på baggrund af data - om de deltagende borgere er kommet tættere på arbejdsmarkedet.

Opgave

Fortolk dine data og drag de konklusioner du kan. Brug følgende hjælpespørgsmål:

Har du sat struktur på din data og organiseret den efter et standardformat?

Har du besluttet dig for hvordan du vil kigge på din data? Hvilken evalueringsmetode?

Hvad fortæller analysen dig om din indsats? Kan du drage konklusioner eller sandsynliggøre sammenhænge, der besvarer dine evalueringsspørgsmål?

På baggrund af din evaluering...

Hvad ville du så anbefale beslutningstagere eller fremtidige indsatsudbydere at gøre? Hvordan kan indsatsen gøres bedre i fremtiden?

Skal din indsats afprøves i et endnu et loop?

Milepæl 6 & 7

Du har nu færdiggjort dataindsamling og analyseret data – godt klaret!

Udbred din viden

(brug og del dine evalueringsresultater)

Sharing is caring – fortæl verden om din indsats og dens resultater. Eller vent.

Milepæl 8

Tillykke, du har nu svaret på dine evalueringsspørgsmål!

Som beskrevet i slutningen af afsnit 5 har du – når du er færdig med din evaluering – fået en masse interessante indsigter og viden om din indsats. Du har forhåbentlig også været i stand til at drage nogle konklusioner, som har givet dig svar på dine evalueringsspørgsmål. Men måske er du ikke helt der endnu. Du skal derfor finde ud af hvordan – og hvorvidt – din viden skal udbredes på nuværende tidspunkt [29][30].

Vend dine resultater med dine interessenter – hvad er næste skridt?

Ja vi skriver dette afsnit igen. Simpelthen fordi det er så vigtigt og hvis du skulle have overset det i afsnit 5:

Vend dine resultater med dine nøglepersoner – særligt din indsats opdragsgiver. Bliv enige om næste skridt. Er det udbredelse af viden internt i kommunen med kollegaerne, så der skabes læring i din organisation med afsæt i dine fund – til kvalitetsudvikling af praksis, styrket indsatsplanlægning og sundhedsstrategiske prioriteringer? Eller opad til lokalpolitikkerne? Eller skal din indsats – på baggrund af din foreløbige evaluering – tilpasses i et nyt loop?

Årsagerne til endnu et loop kan være mange og er som oftest en god ting. Det kan både være pga. gode, men få data eller hvis dine data er tvetydige og peger i mange retninger – og ikke har været i stand til at drage nogle sandsynlige konklusioner.

Hvem, Hvad, Hvordan, Hvornår?

Hvis du skal ind i et nyt loop kan du med fordel tage din indsats resultater og hoppe tilbage til afsnit 1 og fortsætte din dialog med de forskellige interessenter – **med din evaluering som afsæt**. Ellers kan du godt fortsætte læsningen her. Når du skal udbrede din nye viden om din indsats, er det værd at overveje en række spørgsmål [31][32].

Spørg dig selv:

- Hvem vil du gerne udbrede evalueringen til?
- Hvordan skaber du læring internt i kommunen på baggrund af din indsats?
- Hvordan kan din evaluering resultater understøtte forankring eller idriftsættelse, hvis indsatsen skal dette?
- Hvornår bør du dele dine fund?

Når det kommer til at udbrede dine evalueringresultater, er *"timing everything"*. Du skal ikke bare tænke nøje over hvordan du kommunikerer dine resultater til din målgruppe, men også hvornår. Overvej om du skal kommunikere dine resultater af forskellige kanaler på forskellige tidspunkter og måske flere gange. Og måske undervejs i indsatsen. Lav en konkret plan og prøv at *time* det, så dine fund har størst relevans. Relevansen af dine resultater falmer som tiden går. Så smed mens jernet er varmt og kommuniker dine resultater, mens de stadig betyder noget.

Sundeborgere.dk er en digital platform, hvor sundhedsprofessionelle rundt om i kommunerne kan dele og tilegne sig praksisviden om konkrete forebyggende og sundhedsfremmende initiativer. Sundeborgere.dk understøtter og styrker kommunernes indsatser på sundhedsfremme- og forebyggelsesområdet, så de i højere grad baseres på et grundlag af viden, praksiserfaring og dokumentation. En vigtig prioritering er, at indsatserne er omsættelige, og kan videreformidles på en let og tilgængelig måde til glæde og gavn for alle Danmarks kommuner.

En af grundpillerne i Sund By Netværket er at styrke fagligheden ved at få viden til at rulle. Du har muligheden for at bidrage til fællesskabet og være med til styrke og kvalitetssikre folkesundhedsarbejdet i Danmark. Vi skal bare have din case!

Case – Udbred din viden

I *Sammen om mad og bevægelse* interviewes to deltagere til den lokale ugeavis og resultaterne fra evalueringen deles i sundheds- og beskæftigelsesudvalget. Det besluttes at fortsætte indsatsen med et øget fokus på rekrutteringsprocessen, så det er den efterspurgte målgruppe, der nås.

Indsatsen implementeres derfor med nogle få ændringer og det besluttes at beskæftigelsesafdelingen skal involveres endnu mere i rekrutteringsprocessen og derfor præsenteres resultaterne på et personalemøde af kommunens sundhedschef og beskæftigelseschef, projektleder samt en af de tidligere deltagere.

Sammen om mad og bevægelse deles på et kommende temagruppemøde i Sund By Netværkets temagruppe Beskæftigelse og sundhed og efterfølgende på www.sundeborgere.dk

Opgave

Afklar om du skal i et nyt loop med din indsats eller om evalueringens resultater er klar til at blive delt internt i kommunen. Involver dine nøglepersoner, kig på de ovennævnte overvejelser samt følgende hjælpspørgsmål.

Har du afklaret hvad og hvordan du gerne vil udbrede din viden?

Har du en ide om, hvornår du vil få mest ud af at dele dine indsigter? Lav en plan for, hvornår du skal kommunikere hvad.

Milepæl 9

Del din indsats på Sund By Netværkets videndelingsplatform www.sundeborgere.dk.

Tip

Brug dette tidsplansskema til at planlægge din evaluering.

Det kan være en god ide at have et overordnet overblik over hvornår de forskellige milepæle i planlægningen af evalueringen skal nås. Dette eksempel kan bruges som inspiration.

Milepæl/dato	dato	dato	dato	dato	dato	dato
Milepæl 1 – Interessentanalyse						
Milepæl 2 – Lav din logiske model						
Milepæl 3a – Udarbejd liste af evalueringsspørgsmål						
Milepæl 3b – Udarbejd liste af indikatorer						
Milepæl 3 – Udvælg endelig liste af evalueringsspørgsmål og indikatorer						
Milepæl 4 – Beslut dataindsamlingsmetode						
Milepæl 5 – Gennemfør selve indsatsen						
Milepæl 6 – Færdiggør dataindsamling						
Milepæl 7 – Analyser data						
Milepæl 8 – Færdiggør evaluering og inddrag interessenter						
Milepæl 9 – Del din viden! Kommunikér. Fx via Sundeborgere.dk (eller påbegyndt nyt evalueringsloop).						

Litteratur og kilder

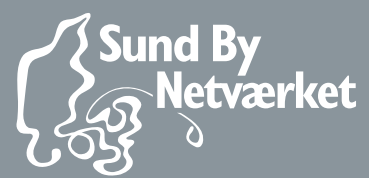
Forsidebillede: Sund By Netværkets evalueringsværktøj tager udgangspunkt i Center for Disease Control's "A Framework for Program Evaluation", samt en række andre operationaliseringer af samme struktur herunder Cottage Center for Population Health "Evaluation Toolkit", Georgia Evaluation resource center "toolkit" og Pell Institute evaluation toolkit. De er alle videnskabeligt underbyggede.

Link fra Dansk Evalueringssselskab præsentation:
Analyse af kvalitative data
(danskevalueringssselskab.dk)

Sarte mål: Ineva, Innovativ Evaluering, www.ineva.dk

- 1 Georgia Evaluation resource center, "TOOLKIT," n.d., <http://www.georgiaerc.org/ch1-b.asp>.
- 2 Betterevaluation.org, "Understand and Engage Stakeholders," Betterevaluation.org, May 2013, https://www.betterevaluation.org/en/rainbow_framework/manage/understand_engage_stakeholders.
- 3 Pell Institute, "Evaluation Toolkit," n.d., <http://toolkit.pellinstitute.org/evaluation-guide/plan-budget/>; Cottage Health, "Engage Stakeholders," cottagehealth.org, n.d., <https://www.cottagehealth.org/population-health/learning-lab/toolkit/engage-stakeholders/>; Betterevaluation.org, "Understand and Engage Stakeholders."
- 4 Georgia Evaluation resource center, "TOOLKIT."
- 5 KREVI, "Den Logiske Model - Et Værkøj Til at Planlægge, Gennemføre Og Evaluere Sociale Indsatser".
- 6 KREVI, "Den Logiske Model - Et Værkøj Til at Planlægge, Gennemføre Og Evaluere Sociale Indsatser".
- 7 Nanna Limskov Stærk Christensen and Hanne Kathrine Krogstrup, "At Arbejde Med Forandringsteori - Praktikeres Guide Til Brug Af Forandringsteori i Projektudvikling Og Evaluering" (Institut for Læring og Filosofi, Aalborg Universitet., 2017), https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/268541398/At_arbejde_med_forandringsteori.pdf.
- 8 Cottage Health, "Create a Logic Model," January 21, 2021, <https://www.cottagehealth.org/population-health/learning-lab/toolkit/create-logic-model/>.
- 9 Pell Institute, "Evaluation Toolkit"; Cottage Health, "Create a Logic Model."
- 10 Georgia Evaluation resource center, "TOOLKIT."
- 11 Georgia Evaluation resource center, "TOOLKIT."
- 12 Ruth P. Saunders, Martin H. Evans, and Praphul Joshi, "Developing a Process-Evaluation Plan for Assessing Health Promotion Program Implementation: A How-To Guide," *Health Promotion Practice* 6, no. 2 (April 2005): 134-47, <https://doi.org/10.1177/1524839904273387>.
- 13 CDC, "Developing Evaluation Questions."
- 14 CDC, "Developing Evaluation Questions," n.d., <https://www.cdc.gov/std/Program/pupestd/Developing%20Evaluation%20Questions.pdf>; Cottage Health, "Design the Evaluation," January 21, 2021.
- 15 Georgia Evaluation resource center, "TOOLKIT."
- 16 dansk evalueringssselskab, "GØR FORANDRINGSTEORIEN KLAR TIL EVALUERING," <http://danskevalueringssselskab.dk/wp-content/uploads/2018/03/Seminar-2-Pr%C3%A6sentation-g%C3%B8r-programteorien-klar-til-evaluering.pdf>.

- 17 Betterevaluation.org, "Use Measures, Indicators or Metrics," n.d., https://www.betterevaluation.org/plan/describe/measures_indicators.
- 18 dansk evalueringsselskab, "GØR FORANDRINGSTEORIEN KLAR TIL EVALUERING."
- 19 Pell Institute, "Evaluation Toolkit."
- 20 Betterevaluation.org, "Collect and/or Retrieve Data," n.d., https://www.betterevaluation.org/en/rainbow_framework/describe/collect_retrieve_data.
- 21 Betterevaluation.org.
- 22 Cottage Health, "How to Plan and Conduct Direct Observation," n.d., https://www.cottagehealth.org/app/files/public/2253/Collect_Data_Plan_Conduct_Observations_Cottage_Health_Evaluation_Toolkit.pdf.
- 23 Center for Offentlig Innovation, Grønslettebogen: til dig, der skal evaluere innovative tiltag (Center for Offentlig Innovation, 2016).
- 24 Betterevaluation.org, "Interviews," 2020, <https://www.betterevaluation.org/evaluation-options/interviews>.
- 25 CDC, "Introduction to Program Evaluation for Public Health Programs: A Self-Study Guide," n.d., <https://www.cdc.gov/eval/guide/index.htm>.
- 26 Cottage Health, "How to Analyze and Interpret Data," n.d., https://www.cottagehealth.org/app/files/public/2246/Analyze_and_Interpret_Data_Cottage_Health_Evaluation_Toolkit.pdf.
- 27 KREVI, "Den Logiske Model - Et Værktøj Til at Planlægge, Gennemføre Og Evaluere Sociale Indsatser."
- 28 Cottage Health, "How to Analyze and Interpret Data."
- 29 CDC, "Introduction to Program Evaluation for Public Health Programs: A Self-Study Guide."
- 30 CDC, "Step 6: Ensure Use of Evaluation Findings and Share Lessons Learned," n.d., <https://www.cdc.gov/eval/guide/step6/index.htm>.
- 31 Cottage Health, "How to Use and Share Your Evaluation Results," n.d., https://www.cottagehealth.org/app/files/public/2247/Use_and_Share_Evaluation_Results_Cottage_Health_Evaluation_Toolkit.pdf.
- 32 CDC, "Step 6: Ensure Use of Evaluation Findings and Share Lessons Learned."

Sund By Netværket
c/o KL-huset
Weidekampsgade 10
2300 København S

E-mail: post@sundbynetvaerket.dk
www.sund-by-net.dk